

Ďalšie perspektívy manažmentu rizika v podniku

Autor: Ing. Katarína Bugarová, PhD.

Oponent: doc. Ing. Jozef Klučka, PhD.

Predložený posudok na habilitačnú prácu Ing. Kataríny Bugarovej, PhD. som spracoval v zmysle listu č.KOR/7482/2016 zo dňa 27.10.2016.

Posudok je členený do nasledovných bodov:

- a) aktuálnosť témy,
- b) splnenie cieľa,
- c) postup riešenia s uvedením prínosov práce,
- d) význam práce pre prax a rozvoj vedného odboru, vrátane pedagogického prínosu,
- e) formálna úroveň práce,
- f) publikačná činnosť a citovaná literatúra,
- g) pripomienky a otázky.

Habilitačná práca je členená do štyroch kapitol. V prvej kapitole s názvom „Teoretické východiská a vývoj manažmentu rizika“ (str.13-24) sú uvedené rôzne definície rizika a spôsob kvantifikácie, prezentovaný vývoj manažmentu rizika a v závere publikovaný čiastkový výsledok z uskutočneného prieskumu v rámci malých a stredných podnikov v Žilinskom kraji. V druhej kapitole „Skúmanie procesu manažmentu rizika s ohľadom na vybrané štandardy a normy“ (str. 27-47) je uvedený zoznam štandardov k predmetnej problematike. Proces manažmentu rizika je detailnejšie analyzovaný pre štandardy „A Risk Management Standard (ARMS)“ na str.37-39, „Manažérstvo rizika“ STN ISO 31000:2011 (str.39-42), „COSO ERM“,2004 (str.42-45) a „Manažment rizika“ ONR 49000:2013 (str. 45-47). V závere kapitoly sú uvedené podnikateľské riziká, ktoré podnikateľské subjekty Žilinského a Zlínskeho kraja považujú za najvýznamnejšie. V tretej kapitole „Vybrané problémy manažmentu rizika vo vzťahu k riadeniu podnikových procesov“ (str.52-96) sú uvedené procesy a prístupy, ktoré súvisia s manažmentom rizika. Sú to interný audit (str.57-59), kontrolling (str. 60-61) a Balanced Scorecard (str. 61-64). V ďalších častiach tejto kapitoly sa autorka zaoberá vzťahom manažmentu rizika a corporate governance (str. 64-67), manažmentu rizika a projektového manažmentu (str. 67-74), manažmentu kvality (str.74-81) a manažmentu kontinuity (str.81-85). V ďalšej časti tejto kapitoly sa zaoberá problematikou krízového manažmentu, vzťahom krízového manažmentu a manažmentu rizika. V poslednej kapitole „Vzdelávanie a rozvoj vedecko-výskumnej činnosti na úseku manažmentu rizika na Katedre krízového manažmentu, Fakulty bezpečnostného inžinierstva“ (str.103-119) autorka uvádza zoznam požiadaviek na odborníka v oblasti manažmentu rizika a zoznam predmetov, ktoré prehlbujú znalosti z manažmentu rizika. V závere uvádza výstup z projektu ITMS 26110230079 Inovácia a internacionalizácia vzdelávania – nástroj zvýšenia kvality Žilinskej univerzity v európskom vzdelávacom priestore (2013-2015) ako aj popis kurzu „Efektívny krízový manažment“, ktorý je akreditovaný MŠ SR a katedrou ponúkaný v rámci celoživotného vzdelávania.

a) Aktuálnosť témy

Manažment rizika (angl. risk management) a publikovanie k tejto téme je veľmi aktuálne. Pod heslom „risk management“ v Google bol odkaz na 241 000 000 zdrojov. Problematika je relatívne nová; pokrýva obdobie posledných 30 rokov. Je výrazný rozdiel medzi odvetvami, resp. činnosťami z hľadiska aplikácie manažmentu rizika – na protikladných póloch sú napr. bankovníctvo, poisťovníctvo vs. malý a stredný podnik. Tento rozdiel sa zväčšuje ak uvažujeme s krajinami transformujúcich sa ekonomík. Paradox spočíva v tom, že malé a stredné podniky transformujúcich sa ekonomík podnikajú vo veľmi dynamickom prostredí, čomu prispôsobujú svoje manažérske aktivity, avšak väčšinou bez teoretickej a inštitucionálnej opory. Preto vlastníci týchto podnikov často deklarujú, že nepotrebujú teóriu, resp. manažment rizika, ale nové trhy, kde predajú svoje produkty.

b) Splnenie cieľa

Cieľ práce je uvedený na str. 11, kde sa uvádza: „...cieľom je poukázať na súčasný stav skúmania vybraných problémov manažmentu rizika vo vzťahu k riadeniu podnikových procesov a ich generalizovanie pre potreby formulovania funkčných teoretických poznatkov a záverov pre prax..., vedecko-výskumnú a vzdelávaciu činnosť katedry“. Tento cieľ bol splnený nasledovne:

- funkčné poznatky a závery pre prax – aj keď vzhľadom na rozsah problematiky je cieľ splnený čiastočne,
- rozvoj vedy a výskumu – veľmi dobrá práca s literatúrou a sumarizovanie noriem a popis vybraných resp. uvedený zoznam inštitúcií, ktoré sa problematikou zaoberajú; v tomto bode je cieľ splnený,
- vzdelávacia činnosť katedry – sumár predmetov s väzbami na manažment rizika ako aj prezentácia produktu pre celoživotné vzdelávanie; v tomto bode je cieľ splnený.

c) Postup riešenia s uvedením prínosov práce

Autorka definuje riziko, proces manažmentu rizika, porovnáva vybrané štandardy a charakterizuje postup v manažmente rizika. V závere uvádza identifikované problémové oblasti v aplikácii manažmentu rizika slovenských malých a stredných podnikov a taktiež navrhuje opatrenia na implementáciu v podnikoch. Prínosy práce sú nasledovné:

- prezentované štandardy manažmentu rizika – možné využitie v pedagogickej činnosti,
- prezentované výsledky prieskumu u slovenských malých a stredných podnikoch k problematike manažmentu rizika – možné využitie v publikačnej činnosti,
- spracovaný zoznam problémov a návrhov riešení, ktoré súvisia s aplikáciou manažmentu rizika v slovenských malých a stredných podnikoch,
- uvedené väzby vyučovaných predmetov v rámci študijného odboru Občianska bezpečnosť a manažmentu rizika,
- uvedený program celoživotného vzdelávania v väzbou na manažment rizika.

d) Význam práce pre prax a rozvoj vedného odboru, vrátane pedagogického prínosu

Ako bolo uvedené vyššie habilitačná práca (aj keď obmedzene) má ambíciu reflektovať problémy praxe. Autorka taktiež uvádza väzby na vyučované predmety, ktoré súvisia so spracovanou témou.

e) Formálna úroveň práce,

Formálna úroveň práce je veľmi dobrá. Gramatické chyby, ktorých početnosť je veľmi nízka neznižujú obsah práce.

f) Publikačná činnosť a citovaná literatúra

Zoznam použitej literatúry je uvedený na str. 123-129. Autorka pracovala nielen z českou a slovenskou odbornou literatúrou ale aj odbornou literatúrou v angličtine a nemčine. Celkový počet citovanej literatúry je 141.

Protokol o kontrole originality uvádza 7,77 %, čo vzhľadom na obsah práce predstavuje veľmi nízke percento podobnosti s inými zdrojmi.

g) Pripomienky, otázky :

str.22 „Manažment rizika a riadenie rizika“ – nutnosť rozlíšenia je zrejmé (vid' napr. obr.2.2. na str.33) avšak je čudné rozlišovať medzi obsahom pojmov manažment a riadenie - ak ide o obsahovo totožné pojmy s odlišnosťou spočívajúcou v anglickom, resp. slovenskom jazyku, t.j. jazykovej mutácii.

str. 24 – „Umožňuje posúdiť silné a slabé stránky riadiacich, tvorivých, prevádzkových ... procesov“ – nie je jasné ako sa manažment rizika podieľa na hodnotení tvorivých procesov v podniku.

str.25 – obr.1.2. – zvyčajne sa v súvislosti s podnikom na najvyššej úrovni uvádzajú nasledovné riziká: trhové, kreditné, prevádzkové (tiež operačné); banky používajú ešte riziko reputácie; všetky ďalšie riziká sú odvodené z tejto najvyššej triedy rizík.

Str.32 obr.2.1. (tiež str.44 a str.59 obr. 3.2, str.65 obr.3.6) „Vytvorenie politiky manažmentu rizika“ – v kontexte manažmentu rizika sa v slovenskej odbornej terminológii nepoužíva termín „politika“; angličtina používa preto pojem „policy“, preklad pojmu „policy“ do slovenčiny je v závislosti od odboru a kontextu.

Str. 34 „...Analýza rizika je proces zameraný na posúdenie podstaty rizika a určenie jeho úrovne“ – táto citácia z STN ISO 31000.2011 akcentuje úroveň rizika; týmto sa autorka v práci nezaoberala, aj keď práve tento bod veľmi výrazne ovplyvňuje stratégiu manažmentu rizika, presnejšie rizikový apetít, resp. toleranciu rizika (vysvetlenie zo str. 49 k tolerancii rizika mi nie je zrozumiteľné); na str. 54 je zrozumiteľná interpretácia tolerancie rizika.

Str. 59, obr.3.2. –obrázok nie je prehľadný; dvakrát sa opakuje termín Manažment rizika a Výkon auditu.

Str.61 obr. 3.3 V jednom bloku je súčasne uvedená Priebežná kontrola a Prognóza; z hľadiska obsahu a aplikovaných metód ide o rôznorodé aktivity.

Str.62 Pri zavádzaní Balanced Scorecard je uvedený zoznam piatich krokov – nikde nie je explicitne uvedený manažment rizika.

Str. 101, obr. 3.15 – V obrázku je uvedený pojem „Vytvorenie rámca“ – nie je jasné o čo ide.

Vzhľadom na ambíciu práce (vid' uvedený cieľ práce) zostalo niekoľko významných bodov v práci neuvedených. Sú to napr.: kvantifikácia rizika – vo väzbe na to aplikácia kľúčových

indikátorov rizika (KRI), analýza vzťahu výkonnosti a rizika, definovanie rizikového apetítu a tolerancie rizika a ich význam v manažmente rizika, aplikácia manažmentu rizika v strategickom manažmente podniku.

Pozitívne hodnotím spracovanie zoznamu problémov malých a stredných podnikov na Slovensku, ktoré je uvedené na str. 99. Identifikovaný nedostatok v chýbajúcej pracovnej pozícii manažéra rizika je ďalšia téma, vhodná na spracovanie.

Taktiež návrhy na riešenie manažmentu rizika s aplikáciou v slovenských malých a stredných podnikoch (str.100) sú pozitívom práce. K uvedeným návrhom mám pripomienky:

- a) Vybudovanie a financovanie novej pracovnej pozície bez požiadavky, ktorá explicitne (napr. právnou normou) túto pozíciu požaduje je odtrhnuté od reálnej praxe (porovnaj banky a poisťovne).
- b) Vybudovanie návrhu systému manažmentu rizika študentom v rámci bakalárskej alebo diplomovej práce je výborná forma zvyšovania kvality záverečných prác a prepojenia školy s praxou avšak výstupy záverečnej práce sú zvyčajne limitované dostupnosťou dát a ochotou podniku ich sprístupniť, ako aj častou realitou, že študent nenastúpi do podniku, v ktorom spracovával záverečnú prácu.

Úplne súhlasím s tvrdením na str.102 o nedostatku finančných zdrojov a know how. V súčasnej slovenskej podnikovej praxi ide hlavne o chýbajúce know how v tejto oblasti a súčasne absenciu noriem, ktoré zaväzujú podniky riešiť problematiku manažmentu rizika v rámci corporate governance (v tom je tiež vhodné porovnať situáciu bánk a poisťovní a ostatných odvetví v SR).

Záver:

Odporúčam prijať predloženú habilitačnú prácu na obhajobu a po úspešnej habilitácii vymenovať Ing. Katarínu Buganovú, PhD. docentkou v odbore 8.3.7 občianska bezpečnosť.

V Žiline 8. 12. 2016

doc. Ing. Jozef Klučka, PhD. v. r.